

Междувременно... какво прави Рада Букова

Даниела Радева. Публикувано в онлайн изданието Портал Култура, 04.04.2014

<http://kultura.bg/web/%D0%BC%D0%B5%D0%B6%D0%B4%D1%83%D0%B2%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D0%BE-%D0%BA%D0%B0%D0%BA%D0%B2%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8-%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B0-%D0%B1%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2/>

Помня, че исках да си „направя” една работа на Сара Лукас. Мога да я възпроизведа много лесно – тя представлява телена закачалка за дрехи с огънати краища, на които се закачва един стар чорапогащник (леко скъсан). Точно на чатала виси един фас, зашит с игла и конец. Колкото и да е лесно, нямаше да го извърша, главно защото не съм в състояние да дам на действието смислена причина.

Това разказах на художничката Рада Букова и се оказа, че тя вече е измислила (и дори вече прави) нещо, донякъде близко, но много по-аргументирано и с истински художествен характер и ефект. Сега ще се опитам да го преразкажа.

Единственото, което помня точно от разговора с Рада Букова е, че хората получават покани за откривания на изложби, отиват в регламентираното за това място и получават „духовна храна, която обаче е замразена”. Вместо да се прави официално събитие като изложба с откриване, може да е интимно споделяне. Достатъчни са едно произведение и трима души, като дори авторът не присъства на мястото. Всичко става пред очите ти, плюс, че и ти самият полагаш известно усилие, за да стане.

За да се получи работата, първо трябва да има художник, пространство за излагане, публика и някой, който да свърши работата. Този, който извършва работата, избира един художник и иска от него разрешение да интерпретира негово произведение (художникът избира кое ще е произведението). Художникът

изпраща (комуникацията тече по имейл) един протокол – подробно обяснение и изисквания какво точно да се направи, като преди това има правило да не се искат невъзможни за осъществяване действия и материали. Междувременно този, който върши работата, трябва да е избрал един човек, който има желание да види произведението, да мисли и евентуално да разговаря за него. На художника не се дава излишна информация за личността на възприемащия. Този, който ще гледа, избира мястото, където ще се извърши интерпретирането и разполагането на произведението. Накрая трябва да има документ от работата, който пак по имейла да се върне при художника. Така обяснено е доста схематично и непълно, има и други подробности и правила, те ще излязат по-нататък.

Проектът *Guest by Guest* започва през януари 2013 г., като съвместно събитие на Рада Букова и Кирил Кузманов с първи разменени протоколи между Париж и Ню Йорк. Когато чух историята, аз също поисках да се включа, и в момента съм стигнала до средата – вече бях зрител и съм измислила как „да предам нататък”. Ще разкажа това, само една скоба – в цялата работа има нещо много загадъчно, всеки, за когото като зрител е било адресирано произведение, пожелава след това да продължи процеса. Това дори Рада Букова не може да обясни как става.

Ето как се случи. Рада ми разказа какво прави и аз започнах да ѝ се моля да ме приобщи. Тя попита къде искам да го осъществим и аз казах „у нас”, уговорихме се за ден и час. Докато дойде времето, тя се свързала с Франсоа Фльори, фотограф от Париж. Не му е казала, че работя в музей, нито че самата аз събирам произведения, просто Даниела, която живее в София. Той се съгласява и изпраща протокол (и също казва, без да го е питала, че ще се радва да се включи в процеса). След това Рада пристигна, извади нещата, които той е поръчал, показа ми протокола, който е изпратил, и се започна съвсем наистина аранжиране на изложба. По време на аранжирането течеше и обсъждане на произведението – аз питам, тя отговаря и междувременно следим протокола.

Франсоа Фльори:
София, протокол

1. Отпечатай различни картини с различни размери с бяла граница.

2. Постави един камък върху всяка снимка.

Камъните трябва да имат приблизително същата дължина и ширина на снимките.

Става дума да се излекуват изображенията чрез напразен акт, да се опита да се изтрие фотографският акт, сякаш да променим миналото на нашето настояще. Аз бих го направил с изображения от обесвания в Луизиана, където тълпата позира с обесения, тези образи ме впечатлят и ме ужасяват... Но в интерес на протокола изборът на изображения и формати е свободен (квадратът ще бъде по-лесен), цветно или черно-бяло, 3 минимум, различни размери и формати, бял борд... и разбира се, колкото по-голямо, толкова по-добре минава!

Забележително е, че Франсоа Фльори се оказва доста гъвкав, не държи на точно формално възпроизвеждане и дава на Рада свободата да направи някои неща, както прецени. Но други неща са задължителни. От което аз като зрител започвам да схващам повече, отколкото ако бях видяла работата напълно готова и в „бял куб“.

Произведението със заглавие „Островът на дракона“ на Франсоа Фльори (общо четири фотографии на страшни картинки, затиснати с камъни, така че страшното да не се вижда) е в пространството, в което живея. Те са разположени близо до леглото ми, до компютъра, сред книгите и други предмети. Тежка, ръбеста и неправилна по форма природа срещу студена и рационална документалистика (защото снимките са документални).

Докато преразказвах това, осъзнах, че не знам какъв етикет да му сложа. Не е като акция, със сигурност не е пърформанс, прилича на изложба, но не съвсем. Да го нарека „художествена работа“, ми се струва най-съответно, но това не означава нищо конкретно и същевременно означава всичко.

Има елемент на ритуал, на свръхнапудничаване и утопична мисия, на съзаклятничество. Както в „Боеен клуб“ на Чък Паланюк, тук също има списък с правила. Като например протоколът да е ясен и прост за изпълнение; на художника да не се обясняват подробности за зрителя; да има документ, който да се върне при художника. Има и едно незадължително, но препоръчително изискване – зрителят по възможност да не е изкуствовед или художник.

Подозирам и едно неписано правило – човекът, който върши работата, да подбере обещаваща комбинация от художник и зрител, така че да се получи максимално пълно разбиране.

Дали всичко това има потенциал да промени света на изкуството? Вероятно е прекалено дори да се зададе такъв въпрос. Но сигурното е, че е изпитание за някои закоравели навици в художественото общество. Страховете за авторското право, за оригинала и възпроизвеждането, за адекватността между форма и идея.

Действията по правенето на изкуството обикновено остават скрити за публиката и се споделят само с кураторите, след което как се случва така, че само кураторът е мислил за произведението? Става дума за първичната причина да се прави изкуство – то да бъде споделено, не просто показано.